

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

The TOUCH Project
Take One Ukrainian Child's Hand

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ І ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ:
СОЦІАЛЬНА РОБОТА
І ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ**

**МАТЕРІАЛИ
ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
(Ужгород, 19 вересня 2014 року)**

Попович А. ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В ЗАКАРПАТТІ.....	59
Попович І. РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	63
Розлуцька В. СТОМАТОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	64
Розман І. ДИДАКТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	67
Рюль В. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ТРУДОВИЙ МІГРАНТ» В МІЖНАРОДНОМУ АКТАХ ТА УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	70
Сивохоп Я. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	71
Сідун Л. ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ США, СПРЯМОВАНИХ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	73
Смук О. ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДІТЕЙ-СИРИТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	74
Сойма Н. ШКІДЛИВІ ЗВИЧКИ ЯК ОДИН ІЗ ПРОЯВІВ ДЕЗАДАПТАЦІЇ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Сопко Р. МОЖЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТРЕБ КЛІЄНТІВ	77
Стойка О. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ США У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	81
Стремецька В. ПІДТРИМКА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ВИХОВАНЦІВ ВИХОВНО-ВИПРАВНИХ ЗАКЛАДІВ У ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	82
Туньогі Йозеф. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ	85
Швидка О. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	87
Шпеник С. «ДІТИ ГРУПИ РИЗИКУ» ЯК НАСЛІДОК ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДИТИНОЮ В СІМ'Ї.....	89
Ковач М., Симулик В. ВОЛОНТЕРСЬКА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ: ЛІТО-2014 р.	90

ДИДАКТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розман І.
м.Мукачево

В статті розглянуто теоретичні аспекти використання дидактичних технологій, вказано на важливість особистісного чинника у їх впровадженні.

The article reveals the theoretical aspects of using the didactic technologies, indicates the importance of the personal factor in their implementation.

Утвердження в Україні європейських норм і стандартів життя, зміна основних парадигм у суспільній свідомості, формування нових освітніх ідеалів та цінностей виховання нерозривно пов'язані з реконструкцією педагогічного процесу, ефективність якого значною мірою залежить від адекватного вибору і фахової реалізації освітніх технологій. Орієнтація на технологічний підхід в освітній сфері вимагає неухильного дотримання змісту і послідовності нововведень. В межах технологій зміст освіти розглядають із позицій сучасних педагогічних теорій, принципів системності, ідей розвивального навчання та соціального замовлення. Освітні технології відбивають загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Прикладами освітніх технологій можуть бути концепції освіти, освітні системи. На сучасному етапі — це гуманістична концепція освіти, національна система освіти в Україні та ін.

Невідповідність традиційного навчання вимогам сучасного українського суспільства до особистості громадянина, її пізнавальних можливостей зумовила необхідність інноватики. Важливою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання — традиційної та інноваційної. Поняття "освітня інноваційна технологія" має генетичне коріння. Інноваційні освітні технології є комплексним інтегральним процесом, що включає людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності. Інноваційне навчання розглядається як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Освітні інноваційні технології забезпечують: системність (наявність логіки процесу, взаємозв'язку частин, цілісність) керованості (можливість діагностики досягнення цілей, планування процесу навчання), ефективності (технологія повинна вибиратись відповідно до результатів і оптимальних затрат, гарантувати досягнення певного стандарту навчання), відтворюваності (можливості застосування в інших однотипних навчальних закладах іншими суб'єктами).

Під впливом інноваційних процесів змінюється структура освітньої системи: відмирають застарілі громіздкі педагогічні системи і виникають нові, в тім числі і ресурсозберігаючі. Відбуваються також зміни

в структурі та реалізації різноманітних управлінських схем, тому активізувався розвиток нових управлінських освітніх. Розвивається педагогічна культура, культура демократичної освіти, динамічно змінюються правові, етичні, естетичні і моральні норми в освіті, що поєднує різні соціальні суб'єкти в одне ціле, забезпечує єдине освітнє середовище.

Погляди сучасних педагогів на трактування основних понять педагогічних технологій різняться. Г.Селевко пропонує розрізняти підходи у розумінні суті педагогічної технології. Прокопенко І. вбачає у педагогічних технологіях гарантію дидактичного успіху. О.Пехота розглядає як систему раціональних способів досягнення освітньо-культурних цілей. М.Чепіль трактує педагогічну технологію як змістову техніку ефективного реалізації системи усіх компонентів педагогічного процесу.

Аналізуючи ці трактування, вважаємо, що дидактичні технології в освітньому середовищі вищої школи можна розглядати як комплексну інтегративну систему, що містить ряд упорядкованих операцій і дій, які забезпечують дидактичне цілевизначення, змістовні, інформаційно-предметні та процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, надбання професійних умінь та формування особистісних якостей студентів, задля ефективного реалізації цілей навчання. Сучасні дидактичні технології становлять системний підхід проектування, реалізації, оцінки, корекції та подальшого відтворення процесу навчання.

Дидактичні технологія є синтезом досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів минулого досвіду і того, що народжено суспільним прогресом, гуманізацією і демократизацією суспільства. Її джерело і складові: соціальні перетворення і нове педагогічне мислення; педагогічна, психологічна і суспільні науки; передовий педагогічний досвід; український і зарубіжний досвід минулого; етнопедагогіка. Технологія не є універсальною, тому кожна вимагає вироблення власного технологічного підходу до її використання в конкретних ситуаціях. Структуру і зміст інноваційних педагогічних технологій проектують з урахуванням того, що ефективність навчання у професійному навчальному закладі визначають і рівень кваліфікації викладачів, і їхні ціннісні спрямування.

Новим вимогам освітнього простору відповідають технології розвивального навчання. навчання - процес психолого-педагогічної допомоги особистості у становленні її суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначення. Базовими є ряд положень: пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності особистості як активного носія суб'єктного досвіду, що склався задовго до впливу спеціально організованого навчання в навчально-виховному закладі; під час конструювання та реалізації освітнього процесу необхідна особлива робота пе-

дагога щодо виявлення суб'єктного досвіду кожного студента; в освітньому процесі відбувається взаємодія двох видів досвіду студента має відбуватися не по лінії витиснення індивідуального, наповнення його суспільним досвідом, а через їхнє постійне узгодження, використання всього того, що студент накопичив у власній життєдіяльності; розвиток студента як особистості (його соціалізація) відбувається не тільки через оволодіння ним нормативною діяльністю, а й через постійне збагачення, перетворення суб'єктивного досвіду як важливого джерела власного розвитку; головним результатом учіння має бути формування пізнавальних здібностей на основі володіння відповідними знаннями та уміннями.

Формування культури життєдіяльності особистості студента є вищою метою особистісно-орієнтованих систем та технологій. Існують певні вимоги, що їх висувають. До особистісно-орієнтованих технологій висувають такі вимоги: навчальний матеріал має забезпечувати виявлення змісту суб'єктного досвіду студента, зокрема досвід його попереднього навчання; викладення знань у підручнику (чи викладачем) має бути спрямованим не лише на розширення їхнього обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення предметного змісту, а й на постійне перетворення набутого суб'єктного досвіду кожного студента; у процесі навчання необхідне постійне узгодження суб'єктного досвіду студентів із науковим змістом здобутих знань; активне стимулювання студента до самооцінної освітньої діяльності, зміст і форми якої мають забезпечувати кожному можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження під час оволодіння знаннями; конструювання та організація навчального матеріалу, який дає змогу студенту вибирати його зміст, вид та форму у розв'язанні завдань виявлення та оцінка способів навчальної роботи, якими користується студент самостійно, стійко, продуктивно; необхідно забезпечувати контроль і оцінку не лише результату, а головним чином процесу учіння; освітній процес має забезпечувати побудову, реалізацію, рефлексію, оцінку учіння як суб'єктної діяльності.

Прикладом технологій розвивального навчання можна вважати технології навчання Л. Виготського, Л. Занкова, Д. Ельконіна, В. Давидова та ін. Вимогою часу є інформаційні дидактичні технології. ІТ-технології стимулюють розвиток розумової діяльності, зокрема, мислення, сприймання, уваги та пам'яті; підтримують інтерес до навчання; стимулюють пізнавальну діяльність; створюють та підсилюють мотивацію; відкривають додаткові можливості рефлексії; розширюють можливості подання інформації. Використання ІТ відкриває значні додаткові резерви підвищення ефективності навчання та вносить зміни в усі компоненти навчально-виховного процесу: зміст, методи, засоби, мету та форми навчання. ажливо відзначити, що використання ІТ в навчально-виховному процесі ні в якому разі не замінює очне навчання, а лиш доповнює його з метою покращити та розширити знання, які передбачені програмою навчання.

Поширення у навчальному процесі українських вишів набуває технологія дистанційне навчання. Існують

різні погляди на ДН - від його абсолютизації як нової універсальної форми навчання, спроможної змінити традиційну, до технології комплектування засобів і методів передачі навчальної інформації. Деякі дослідники стверджують, що термін "дистанційне навчання" означає таку організацію навчального процесу, під час якого викладач розробляє навчальну програму, яка в основному базується на самостійному учінні студента. Таке середовище навчання характеризується тим, що студент, переважно, а деколи і зовсім відокремлений від викладача в просторі або часі, водночас студенти і викладачі мають змогу вести діалог між собою і за допомогою засобів телекомунікації. Однак, не варто ставити знак рівності між ДН і заочним навчанням, оскільки ДН передбачає не лише розширення спектру носіїв інформації і засобів доступу до них, а й наявність постійного спілкування між викладачем і студентом через телекомунікаційні канали. Тому ДН вони розглядають як елемент навчального процесу інформаційно-освітньої системи віддаленого доступу, основної на сучасних інформаційних технологіях.

Американські фахівці з проблеми дистанційного навчання вважають, що дистанційне навчання, у найширшому розумінні, це "інструкції до навчання, які передаються на відстані одному або багатьом індивідам, що перебувають в одному або декількох місцях" вітчизняні фахівці під час створення Українського центру дистанційної освіти погодилися під дистанційною формою навчання розуміти таку форму, яка використовує глобальні комп'ютерні комунікації і базується на індивідуальній роботі студентів з чітко підібраним навчальним матеріалом та активному спілкуванні з викладачами та іншими студентами [1, с. 106].

Ми розуміємо під дистанційною технологією навчання сукупність методів і засобів навчання і адміністрування навчальних процедур, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Поєднується з вищенаведеними дидактичними технологіями модульна технологія організації навчання, яка дає змогу використовувати її і на очній, і на заочній формах навчання, зокрема під час такої новітньої форми навчання, як дистанційне навчання; планування на її основі організації навчально-виховного процесу за умов кредитно-модульної системи підготовки фахівців, що зумовлено входженням системи освіти України до єдиного європейського та світового освітнього і наукового простору шляхом впровадження в систему вищої освіти України основних ідей Болонського процесу.

Модульне (блочно-модульне) навчання виникло на основі ідей і принципів програмованого навчання. Воно передбачає таку організацію процесу навчання, за якої учитель і учні працюють з навчальною інформацією, згрупованою у модулі. Головна мета модульного навчання - така зміна організаційних основ педагогічного процесу у вищій школі, яка забезпечує суттєву його демократизацію, створює умови для реальної зміни ролі і місця студента, перетворює його з об'єкта на суб'єкт процесу навчання, надає педагогічному про-

цесу необхідної гнучкості для того, щоб реалізувати принцип індивідуалізації навчання.

Навчання будується на окремих функціональних ядрах-модулях, призначених для досягнення конкретних дидактичних цілей. Навчальний матеріал треба конструювати таким способом, щоб він цілковито давав змогу кожному студенту досягнути сформульованих дидактичних цілей; матеріал потрібно подати настільки завершеним блоком, щоб була змога конструювати єдиний зміст навчання (що відповідає комплексній дидактичній меті) з окремих модулів; відповідно до специфіки навчального матеріалу треба інтегрувати різні види і форми навчання, що спрямовані на досягнення запланованої дидактичної мети.

Визначальними ознаками модульної технології навчання, на наш погляд, є: завдання навчального процесу формулюють у діяльній формі і висувають перед студентами на початку навчання; насамперед - обґрунтування навчальних завдань, організація контролю за засвоєнням цих завдань, підготовка навчального матеріалу, що дає змогу студенту розв'язувати поставлені завдання; створення можливостей для поєднання різних видів навчальної та науково-педагогічної діяльності (переважає навчальна діяльність студентів, індивідуальне учіння, що передбачає досягнення обов'язкового результату навчання); методи і засоби навчання обирають таким чином, щоб вони сприяли комплексному досягненню цілей навчання і контролю за засвоєнням змісту конкретної теми та курсу загалом; діяльність студента: активна участь студента в процесі роботи з навчальним матеріалом; під час підготовки завдань конкретного модуля кожен студент має змогу вибрати найбільш прийнятний для нього спосіб учіння, оптимальний темп (місце) оволодіння навчальним матеріалом, студенти отримують свободу пристосування часу занять і змісту модуля до їхніх індивідуальних потреб; критерії оцінювання навчальних досягнень студенти отримують одночасно із завданнями навчального модуля; контрольні завдання покликані поліпшити рівень особистого засвоєння знань кожним студентом; студент отримує залік, якщо його відповіді засвідчують нормативний рівень засвоєння; контрольні запитання мають на меті оцінити ступінь засвоєння знань, умінь і навичок, закріпити здобуте, діагностувати труднощі; оцінка результатів конкретного студента

не залежить від рівня результатів групи; недостатнє засвоєння змісту модулів можна помітити на кожному етапі навчання, тому курс засвоюється довершеними порціями.

Модульне навчання - пакет науково адаптованих програм для індивідуального навчання, що оптимізує на практиці академічні та особистісні досягнення студента з певним рівнем попередньої підготовки. Воно здійснюється за окремими функціонально-автономними вузлами, відображеними у змісті, організаційних формах і методах, тобто за модулями, призначення яких - розв'язати конкретне коло психолого-педагогічних завдань.

Взаємодія педагога і студента в навчальному процесі здійснюється на принципово новій основі: модулі забезпечують усвідомлене самостійне досягнення тими, хто навчається, певного рівня попередньої підготовленості. Успішність модульного навчання залежить від дотримання паритетних взаємин між педагогом та студентами.

Зауважимо, що технології навчання, виховання, управління пов'язані з педагогічними технологіями, освітніми технологіями загальною ідеєю відповідної освітньої концепції, педагогічними парадигмами, змістовим наповненням функцій. Педагогічна техніка відображає рівень майстерності педагога. Від того, як і якими прийомами навчання він володіє, залежить ступінь розвитку суб'єктів навчання (виховання). Саме ці положення свідчать про зближення теорії з практикою. Дидактичні технології це застосування методики в конкретних умовах, тому про ефективність застосування будь-яких освітніх технологій можна говорити лише в контексті конкретних суб'єктів навчально-виховного процесу.

Отже, технології є об'єктивним процесом еволюції освіти. Педагогічна технологія - системний, концептуальний, нормативний, варіативний опис діяльності педагога та студента, скерований на досягнення освітньої мети. Кожна технологія вимагає вироблення власного технологічного підходу до її використання в конкретних ситуаціях. Структуру і зміст інноваційних педагогічних технологій проєктують з урахуванням того, що ефективність навчання у професійному навчальному закладі визначають і за рівнем кваліфікації науково-педагогічних працівників, і за їх ціннісним спрямуванням.

Література та джерела

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: [Метод. пос. для студ. магістратури] / С.С. Вітвицька. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. - 316 с.
2. Грішнова О. А. Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). <http://ru.osvita.ua/school/theory/780/>
3. Селевко Г. Енциклопедія образовательних технологій: в 2-х т./ Г. Селевко -М.: НИИ школьных технологий. 2006. - т. 1. - 816 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання // Вибрані педагогічні твори: У 2 т. - К.: Рад. шк., 1983. - Т. 1. Ушинський К. Д. Твори: В 6 т. - К.: Рад. шк., 1952. - Т. 1. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. -К.: Таксон, 2002.
5. Harkins A., Grochowicki J., Stewart B. Anticipatory Learning Community, Prepared / For and delivered at the World Future Society Conference. - Washington, D.C., July 1996. Harkins A. Higher Education Service Futures: From Information to Knowledge. - June, 1996.